

Dr Peeter Mardna: Poliitikute jutt on tühi kära, kui lapsi ei sünni

Foto: SCANPIX

„Eesti riigi esimene ja ainus ülesanne on tagada iive. Emadus ja lastesaamine tuleb panna esikohale, tõsta au sisse. Kui me seda ei tee, siis kolmveerand sajandi pärast oma riiki ega eesti rahvust ei ole,” ütles Kesknädalale dr Peeter Mardna.

Otsekoheste ja teravate väljaütlemiste poolest tuntud arst, Eesti Terviseameti järelevalve osakonna juhtiv-inspektor Peeter Mardna väidab intervjuus Kesknädalale, et Eesti rahvastik väheneb suure kiirusega. Riik ei taha sellest midagi kuulda, probleem oleks justkui lahendatud vanemapalgaga. Kui kohe iibeküsimuses konkreetseid samme ei astuta, siis 10 aasta pärast on hilja. Eestis tuleks Mardna hinnangul kehtestada lastetoetusmaks. Ka see on poliitikute silmis ebapopulaarne.

Keskerakonna volikogust jäi meelde Teie tõsine sõnavõtt Eesti kurbadest tulevikuperspektiividest. Mis pani Teid sõna võtma?

Olen 50 aastat meditsiinis tegutsenud. Meditsiini kättesaadavus meie elanikele ei sõltu sellest, kas meil on üks tipphaigla või kaks tipphaiglat, vaid sellest, kuidas töötab esimese liini arstiabi. Tipphaiglad tegelevad tagajärgedega. Meil on vaja ennetada, et neid tagajärgi ei tekiks.

Praegune arstkonna puudujääk on tingitud Tartu Ülikooli rektori Peeter Tulviste ja haridusminister Jaak Aaviksoo 1994. aastal langetatud otsusest, et vastuvõttu arstiteaduskonda vähendati 210-lt 70 tudengi peale. Nägin ette, mis juhtub kümne aasta pärast, kui sellele mudelile üle läheme. Palusin koos mitme asjatundjaga seda muutust mitte teha. Tuli välja, et lugupeetud akadeemik ja minister ei osanud arvutada. Nüüd oleme situatsioonis, et meil on tugev arstide puudujääk. Euroopas peetakse normiks 1000 elaniku kohta 3,1 arsti (arvestatakse vaid praktiseerivaid arste). Meil lisati statistikasse kõik, kel oli arsti-diplom.

Eestis ei ole arvestatud seda, et Euroopas umbes 75% arstidest on mehed. Meil, vastupidi, on naised. Töötamise aeg meestel ja naistel on ju erinev. Meil, et tagada samasugune arstiabi kättesaadavus, peaks olema 3,3 arsti 1000 elaniku kohta.

Loe edasi lk 4-5

Keskerakond on kuum!

Keskerakonna populaarsus erakondade seas üle Eesti, kui valida tuleks Riigikogu – **29 protsenti**

Keskerakond juhib ka kohalike valimiste reitingut – **31 protsenti**

Tallinnas annaks oma hääle Keskerakonnale – **51 protsenti**

Edgar Savisaar on Tallinnas populaarseim linnapea-kandidaat – **44 protsenti** ehk rohkem kui teised kandidaadid kokku

Pikemalt loe lk 3

Juhtkiri

Meie riiki juhib meedia!

HEIMAR LENK
ajakirjanik

Mitte Kadriorg ega Toompea, vaid just ajakirjandus juhib Eesti riiki. Mida arvab ja kirjutab toimetaja, see on ka tõde. Meedia otsustab, milline linna- ja hea ja milline halb. Meedia otsustab, kelle eraelu näidata ja kelle oma mitte.

Naabrimees võib rahulikult pildistada sinu autot koos numbriga, öelda, et see parkis vales kohas, ja Delfi avaldab pildi viivitamata. Kui sa tahad esitada õiendust, et see teade on vale, siis võid juba ette kindel olla, et sinu protesti portaal ei avalda.

Nädalapäevad tagasi esitasin Riigikogu kõnepuldist esinedes küsimuse: „Milla te viimati kuulsite ajakirjanduses positiivset uudist Tallinna linna- ja Edgar Savisaare kohta?“ Saal vaikus. Pealinna elu ja linna- ja Edgar Savisaare kohta häid uudiseid meedias naljalt ei trehva. See, mis Tallinnas hästi, ajakirjanduses kajastamist ei leia. Isegi tasuta ühistransport, mis on tekitanud tohutut huvi maailmas, leidis meie ajakirjanduses vaid laivat vastukaja.

Sõitjate arv pole ajakirjanike arvates ikka kasvanud niipalju, kui nemad lootsid. See, et linnakodanik päevas üle kolme euro sõidu pealt kokku hoiab, mis perekonnale kena kopika lisaraha teeb, ajakirjanikele korda ei lähe. Rahvusringhääling (RR) toimetab veelgi rähemalt. Seal lihtsalt ei anta uudist edasi, kui see meele järele pole. RR-i sisetsensuur ja ajakirjanike enesetsensuur on õige tugevad. Keskerakonna uudis lendab ikka otse prügikasti, kui nende meelest vaja.

KESKMÕTE: Tallinna Televisiooni on praegu eesti rahvale vaja rohkem kui omal ajal Ameerika Häält.

Värske näide. Laupäeval, 14. septembril peeti Põlvas maarahva kongressi. Juba kuendat. Suur sündmus, kohal olid president Arnold Rüütel, regionaalminister Siim Valmar Kiisler, külalised Euroopa Parlamendist, hulk tuntud põllumehi. Vikerraadio, meie avalik ja õiguslik, hommikul enne kongressi algust ei lausunud selle kohta mitte sõnagi. Äkki tuleb liiga palju rahvast kohale! Õnneks õhtuses „Päevakajas“ paar sõna siiski oli. Kui vaadata kohalike valimiste kajastamist, siis siin ole mees ja hoiu naeru tagasi. Plakatite võrdlemisest ja kandidaatide elukoha uurimisest pole kaugele jõutud. Ideedest ja maailmavaatest pole veel lugusid näinud, ja ma pole ükski.

Veel üks näide. Kui kaua kestab meie valimistel võitlus Edgar Savisaare, mitte ideede ümber? Nii küsis üks internetiportal. Vastas reformierakondlane, üks kiidetum poliititehnoloog Rain Rosimannus: „Naljakas küsimus, ise te siin Tallinnas, ajalehetoimetustes endale seda sisendate tõe pähe ja siis usinalt taas toodate, et Savisaar ees ja Savisaar taga...“

Ega oska minagi meenutada Eesti meedias mõnda head uudist Edgar Savisaare, Tallinna linna ega ka Venemaa kohta. Need on tabuteemad. Nende kohta ajakirjanikud midagi head kirjutada ei tohi. Putini initsiatiiv Süüria konflikti lahendamisel sai erandiks, sest rahvusvaheline ajakirjandus näitas kiidusõnadega eeskuju, millele lihtsalt tuli järgneda.

Kesknädala lugeja Anton Jõks Rāpinast kirjutas eelmises lehes, et Tallinna Televisiooni on praegu eesti rahvale vaja rohkem kui omal ajal Ameerika Häält. „Et pisutki vähendada meedia kallutatust, ühte värvasse tagumist ja Tallinna vastandamist kõigele,“ märkis ta.

Tallinna Televisiooni „Meedia keskpunkti“ saates meenutas Mart Ummelas, kuidas juba 1992. aastal oli päevakorras ajakirjandusvabaduse seaduse väljatöötamine, mis aga paremerakondade vastuseisu tõttu tegemata jäi. See seadus paneks autori ajakirjanduses avaldatu eest ka vastutama ja kindlustaks rünnatavale õiguse ennast samas väljaandes kaitsta. Tundub, et on saabunud aeg selle seaduse mõte uuesti üles võtta.

Münu arvates on Eesti meedia oma piiramatul vabadusega sõimata keda tahes ületanud mõistlikud piirid. Kui me kõik oleme pandud elama seadustega täpselt määratletud ruumis, miks siis toimetajad on unustatud?

NÄDALA NUPUD

Kuidas IRL rahastab Krossi ja ennast

Pikka aega reitingutabelites punast laternat kandnud valituspartei Isamaa ja Res Publica Liit on siiski elanud lõbusalt nagu vanajumala seljataga. On küll räägitud kahekordsest oma maja müügist, kusjuures üks müügist saadud raha läks kõige kaduva teed. Riiki raputas elamislubade müügi skandaal – kuhu seal pööratud miljonid tegelikult haihtusid, pole täpselt teada. Aga näe – IRL-i reiting jälle tõusnud, kuigi skandaali keskmes nimetas rahvasuu kogu seltskonna Isamaa Reeturite Liiduks. Ja tõusnud tänu tuville nimega Eerik-Niiles Kross, kes kudrutab korruptsioonist. Tema mõisa riigi rahaga tegemine on avalik ja tõendatav korruptsioon. EAS, PRIA ja KIK, mängus on kõik. Kui vaadata veel ka n-õ tegevuskuludele ehk kliendibaasile, ilmneb, et riigi rahaga on tehtud ja riigi rahaga peetakse ülal Krossi eramõisa.

Kuidas on see võimalik?

Eesti on väike. Kõik tunnevad kõiki ja info levib.

Näiteks. Ettevõtlike Arendamise Sihtasutuses (EAS) on olemas meede „Tehnoloogia arenduskeskuste programm“ (TAK-ide programm), mille kaudu liiguvad kümned miljonid eurod. Kokku on kaheksatehnoloogia arenduskeskust (eraetevõtet). Igaüks neist on saanud toetust vahemikus 5–10 miljonit eurot.

Toetuse jagamisel on olnud väga oluliseks niiditõmbajaks

Majanduse ja Kommunikatsiooni Ministeerium (MKM), kaasa arvatud selle poliitiline juhtkond.

Mingit lõpp-produkti selle toetuse eest EAS ei oota. Mõnel õnnelikul juhul saadakse ka päris tulemus, aga tavaliselt on toodanguks „uurimistöö aruanne“ ehk ports pabereid, mis „ärisaladuse“ ettekäändel on salastatud.

Näib olevat tegemist rahapesuga, milles osaleb mitu TAK-i. Skeem on väga lihtne! Lisaks päristöötajatele võetakse palgale sobiva taustaga valgekraelisi tankiste (loe: IRL-i sõpru), kellele makstakse palk igakuiselt pangaarvele; riigimaksud makstakse ka. Mingit tööd tankist selle palga eest ei pea tegema ja edastab summa ümbrikuga sinna kuhu vaja...

Kontrollid seda skeemi ei avasta, sest EAS-i audiitorid kontrollivad ainult pabereid. Audiitorid ei räägi kunagi otse töötajatega.

Nagu ikka, on arendusprogrammides ette nähtud ka ettevõtte omaosalus. Aga selle vältimiseks on omad trikid. Tegelikult pööratakse ainult riigipoolset toetust, mingit lisaraha projektidesse sisse ei panda.

Uskumatu! Uskumatu oli lugeda 19. septembri Eesti Ekspressis avaldatud intervjuust Krossiga, kuidas ta 4 miljonit eurot (ligi 70 miljonit krooni) kokku sai, et mõis valmiks. Ja näiteks omaosaluse kirjeldamisel jäi ta ilmselgelt hätta.

Tallinnas pole veel midagi otsustatud

Viimastel kuudel on *mainstream*-meedia vahendusel pidevalt antud teada, kuidas kohalike omavalitsuste valimise eel on Keskerakonna ülekaal konkurentide ees Tallinnas mäekõrgune ja eelseisvate valimiste saatus on justkui juba ees otsustatud.

Ühe viimase näitena meediapoolsest tendentsist Keskerakonnale „krooni pähe panna“ võib tuua Äripäeva veebi sisujuhi Kristi Malmbergi artikli „Savisaar on tubli kolhoosiesimees“.

„Linna- ja Edgar Savisaar koos oma Keskerakonnaga võidab kindlasti eelseisvad valimised Tallinnas. Ja kui jumal annab, võib-olla veel järgmisedki. Teda võib ju kiruda ja vihata, aga tema valijate jaoks on Savisaar nagu vana hea kolhoosiesimees,“ iroonitseb Malmberg.

Miks rõhutab meedia järjepidevalt Keskerakonna suurt populaarsust pealinnas?

Erinevalt Rahvaliidust, kelle reitinguid püüti tegelikest väiksemana näidata, on meedia valinud Keskerakonna puhul

nüüd teise tee. Keskerakonna poliitikute ja valijate uinutamiseks räägitakse praegu „suure populaarsuse“ juttu.

Tegelikult pole aga Tallinna valimistel veel midagi otsustatud. Selliste tuntud nimede nagu Vilja Savisaar-Toomast, Rainer Vakra, Deniss Boroditš ja Ain Seppik hääled tuleb seekordsetel valimistel teistel Keskerakonna poliitikutel „koju tuua“, juhul kui tahetakse eelmiste kohalike valimiste tulemust korrata. See on raske ülesanne eriti veel olukorras, kus Savisaar-Toomast ja Seppik on reeturlikult asunud kandideerima Reformierakonna nimekirjas ja Vakra sotside nimekirjas.

Parempoolsete mõju all olev meedia on teadlik Keskerakonna ees seisvatest väljakutsetest. Seepärast soovitaksegi rõhutada igal võimalusel Keskerakonna suurepäraseid väljavaateid valimistel.

Tegemist on kavala PR-strateegiaga, mille lõksu loodetavasti Keskerakonna valijad ei lange.

HIIBUSE NÄDAL

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde	urmi@kesknadal.ee	6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik	indrek@kesknadal.ee	6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim	tiit@kesknadal.ee	6 273 465

Toimetuse käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

Palju rahvast Edgari kohvikus

18. septembril avati Tallinnas Harjumäel juba mitmendat korda Edgari kohvik. Pakuti kuuma kohvi ja otse ahjust tulnud värskeid pirukaid. Kauneimaid laule esitas Koit Toome.

Nüüdsest saab iga nädal teisipäevast laupäevani Edgari kohvikus nautida kohvi kõrval mitmekülgset kultuuri-programmi heade Eesti artistidega, kuulata põnevaid loenguid ja nautida luulet, avastada enda loomingulisust õpitubades, osaleda ekskursioonidel, keerutada jalga Edgari tantsuõhtutel, vaadata õhtuti kodumaiseid filme ning kohutada Tallinna valimisringkondade Keskerakonna kandidaatidega.

Kui on ilus ilm, lisandub laupäeviti väliskontsert.

Kohviku programmi koostamisel on lähtunud loominguilisusest, püüdes pakkuda huvitavat ja haaravat. 2011. aasta Edgari kohviku kogemus näitas, et külastajad soovivad poliitika kõrval ka midagi ise teha, ja osa rahvast tahtis koguni tantsida. Seekord ongi neljapäevadele kavandatud Edgari tantsuõhtud.

Tulemas on klaasimaali ja male õpitoad, samuti joonistamise õpituba tuntud karikaturisti Hugo Hiibuse juhendamisel. Lisaks filmiõhtutele toimub hulgaliselt kontserte, kus

esinevad Sirje ja Väino Puura, Eduard Toman, Erich Krieger, Sergei Maasin jpt. Nalja teeb humorist Raimo Aas ning maagiat hoiab õhus mustkunstnik Erich Udras. Mitu ekskursiooni viivad avastama kodulinna kauneid ja pühasid paiku.

Edgari kohvik tähistab tänava 10. aastapäeva. Esimene Edgari kohvik avati 2003. aastal tollases George Browni pubis Harju tänavas.

Kn

AVAMINE:

Edgari kohvik tähistab tänava 10. aastapäeva. Toetajaid ja huvilisi kogunes ka seekord kohviku avamisele palju.

RAHVAMEES: Edgar Savisaar jagus tähelepanu ja aega nii inimestega suhtlemisele kui ka pirukate jagamisele.

STAAR: Eestlaste seas populaarne laulja Koit Toome pakkus külalistele melodilist meelelahutust.

Fotod Indrek Veiserik

Keskerakond kõikjal populaarne!

Avaliku arvamuse küsitlused septembris näitavad, et Keskerakonna populaarsus valijate seas üha kasvab. Analüütikute arvates on selle taga elanikkonna ootus, et keskerakondlaste võimule tulekuga hakkab rahva elatustase tõusma. Reformierakonna ja IRL-i poliitika on teinud panuse vaid tasakaalus riigieelarvele, kuid perekondade materiaalne heaolu on unustatud. Keskerakond seevastu on alati seadnud esikohale inimeste tööhõive ning noorte perede, pensionäride ja puuetega inimeste toimetuleku.

Toetus erakondadele üle Eesti septembris 2013

Eesti Keskerakond **29%**
Sotsiaaldemokraadid **23%**
Reformierakond **21%**
IRL **18%**

Siit nähtub, et kui homme toimuksid Riigikogu valimised, võidaks need Keskerakond, keda toetas septembris 29 protsenti Eesti kodanikest. Nii et siin pole midagi vehkida nendel tuntud ja tundmatutel kommentaatoritel, kes Keski edu vaid Lasnamäega seostavad. Keskerakonna toetus on augustiga võrreldes kasvanud 3 protsendipunkti võrra.

Kuid augustiga võrreldes kaotas toetajaid teine opositsioonierakond – SDE, kelle toetus langes 25 protsendilt 23 protsendile. Kahju, et nad on kuidagi kahvatuks jäänud. Mida nemad teevad samal ajal, kui Keskerakond töötab?

Teatavasti esitab Emor andmed vaid neist vastajatest, kel on olemas erakondlik eelistus. See muudabki reitinguprotsendid võrreldavaks Riigikogu valimiste tulemustega. Septembris

oli „ei oska öelda“ -vastuste osakaal 43 protsenti. Siin pole suurt midagi imestada, sest nagu Keskfraktsiooni juht Kadri Simson ütles, Eesti keskmine valimisaktiivsus ongi kuskil 60 protsendi lähedal, mis tähendab, et ligikaudu 40 protsenti Eesti inimesi valimas ei käi ja riigikujundamisest oma käe järgi osa ei võta.

„Ehk siis nende osakaal, kes valimas käivad, lihtsalt võimendub,“ arutles Simson Tallinna Televisiooni uudistesaaates.

Keskerakond juhib kohalike valimiste küsitluses

Eesti Keskerakond **31%**
Sotsiaaldemokraadid **16%**
Reformierakond **13%**
IRL **9%**

Kohalikel valimistel lubab oma hääle Keskerakonnale anda pea-aegu iga kolmas Eesti valija ning iga teine Tallinna valija, selgus Rahvusringhäälingu tellitud Emori küsitlusest.

Tallinnas annaks oma hääle Keskerakonnale üle poole valijaist

Eesti Keskerakond **51%**
Sotsiaaldemokraadid **14%**

Reformierakond **13%**
IRL **12%**

„See, et Keskerakond seal teistest suurusjärgu võrra ees on, on täiesti kindel,“ kommenteeris Tartu Ülikooli politoloog Mihkel Solvak. Nüüd on küsimus vaid selles, kui palju inimesi valima läheb.

Toetus Tallinna linnapea kandidaatidele septembris

Edgar Savisaar **44%**
Eerik-Niiles Kross **12%**
Andres Anvelt **9%**
Valdo Randpere **7%**
Mart Helme **4%**

Samas tasub meelde tuletada eesti vanasõna – ära hõiska enne õhtut, ehk mitte enne 20. oktoobri õhtut. Tallinna linnapea Edgar Savisaar on korduvalt oma valijatele meelde tuletanud, et looberitele ei tohi puhkama jääda. Kõik, kes tahavad muutusi Eesti poliitikas, siis nüüd on teil võimalus! Kuigi kohalikud valimised ei muuda valitsust, annab see valitsejatele signaali, kui väga neid „armastatakse“. Igaühel on siin võimalus kaasa rääkida! Leedu valis kevadel vasakpoolsed ja riiki juhivad nüüd sotsiaaldemokraadid. Saksamaal langes Liberaalne Partei (meie mõistes Reformierakond) hoopis allapoole künnist. On küll riik valijate tahte teha! Nii et kõik aktiivsed kodanikud valima. Eriti ei tohiks ennast uinutada edetabelite headest uudistest Keskerakonna valijad.

Urmi Reinde, Heimar Lenk

Edgar Savisaar ja Jüri Mõis võtsid ninasarviku päeva teiselt

22. septembril tähistas Tallinna loomaaed maailma ninasarvikute päeva. Ninasarvikupoisi Kigoma ja -tüdruku Kibibi vaderid Edgar Savisaar ja Jüri Mõis läksid sel puhul koristama nende eluruumi ja neile süüa panema.

Edgar Savisaar kirjutas hiljem Facebookis: „Ninasarvikupoiss Kigoma oli sellise näoga, et tahaks mulle süle istuda ja sõrme lutsutada. Tõsi-tõsi. Kuigi ninasarvikud on karmid loomad, võivad nad hakata inimest väga hoidma.“

Taimtoidualised ninasarvikud on suuruselt teised maismaaimetajad elevantide järel. Nad on miljoneid aastaid olnud ökosüsteemi oluline osa, raadates võsa, säilitades rohumaad, vähendades põlenguriske, väetades maad, aidates kaasa taimeseemnete levikule ja idanemisele. Inimtegevuse tõttu on ninasarvikud sattunud kahjuks eksistentsi äärel. Viimase 40 aasta jooksul on 95% ninasarvikutest hukkunud; maailma viiest ninasarvikuliigist on ohustatud neli.

Tänavusel Tallinna-päeval 15. mail avati Tallinna loomaaias uus teravmökk-ninasarvikute ekspositsioon. Saksamaal Krefeldi ja Berliini loomaaias sündinud noored teravmökk-ninasarvikud Kibibi ja Kigoma saabusid meie loomaaeda 27. aprillil.

1. Seltskonnaajakirjanik Inga Raitar kirjutas selle pildi (vasakul Mõis, paremal Savisaar) kommentaariks, et talle meenus Eesti uuema ajaloo üks võtmelauseid: sitta kah!
2. Ninasarvikupoiss Kigoma võib hakata oma hooldajaid väga hoidma.

Fotod Edgar Savisaare Facebooki kontolt

Terane netikommentaator

„Seltsimees Brežnev oli parimate seas, aga Carter tuli elviimaseks.“

21. septembril Delfi tsiteeris ERR-i uudist „Tallinnas on esikohal Savisaar, kuid Kross tegi suure hüppe“, mis kogus tervelt 482 kommentaari. Üks neist pealkirjastas uudise Krossi valimisvõidujooksust ümber meenutusega nõukaegse propaganda parimate traditsioonide vaimus, seostades Krossi suurt saavutust N. Liidu riigipea Leonid Brežneviga, kes jooksnud võidu USA presidendi James Carteriga.

Dr Peeter Mardna: Poliitikute jutt on tü

Algus esilehel

Kuidas hindate praegust perearstisüsteemi?

Oli viga, et perearstisüsteem loodi füüsilisest isikust ettevõtjate baasil. Riik ei saa tagada süsteemset abi indivi-duaalse töövõtu ehk FIE kor-ras. Seaduses pole pandud kellelegi kohustust tagada tea-tud konkreetses piirkonnas arsti esmaabiteenust. Praegu otsitakse näiteks nelja-viide kohta arste, soovivaldusi aga ei laeku.

Oleksime pidanud kohe üle minema munitsipaal-perearstisüsteemile. Liitusin Keskerakonnaga kolm aastat tagasi tingimusel, et Tallinnasse tehakse munitsi-paal-perearstikeskus. Mäletan, et enne seda toimus poolteisetunnine nõupidami-ne, kus erinevad tervishoiu-asutuste juhatajad esitasid kõik põhjusi, miks seda teha ei saa.

„Ma ei taha kuulda, mismoodi seda teha ei saa; ma tahan kahe nädala pärast kuulda, mismoodi see ära tehakse,“ ütles Edgar Savisaar seepeale. Tallinnas tehti munitsipaal-perearstikeskus ära, ja nagu ajalugu näitab, see on ennast õigustanud.

Küsimus on selles, kas arsti-abi osutamine peab olema äri-line ettevõtmine, mis toob kasu selle teenuse osutajale, või see on süsteem, mis tagab Eesti inimestele vastava taseme arstiabi kättesaadavuse. Kui me jätkame FIE-dega, kes täna osutavad arsti-abi ja homme „panevad poe

kinni“, siis me ei suuda arsti-abi kättesaadavust väljaspool Tallinna inimestele tagada.

Miks olete Eesti tuleviku suhtes skeptiline?

Valimisplatvormides räägivad poliitikud teisejärgulisi küsimusi, mis on suunatud lühikeses tsüklis toimuvatele asjadele. Tuletan meelde, et praegu on küsimus Eesti riigi ja eesti rahva püsima-jäämises.

Rahvastikuteadlane Ene-Margit Tiit väitis hiljuti, et eestlased on üle elanud katkud ning Põhjasõja ja Liivi sõja, et küll elame üle ka praegused muutused.

Ei saa aga võrrelda võrrel-damatut. Minevikus ei olnud inimestel sellist liikumisvõi-malust ega pereplaneerimise vahendeid. Lapsed olid ain-sad, mis võimaldasid talu-majapidamist üleväl pida-da. Meil on praegu 1,5 last ühe kooselupaari kohta. Iga inim-põlvvega väheneb sellest tulenevalt Eestimaal sündi-nud inimeste arv 25%. Nelja põlve ehk 60–70 aasta pärast on Eestimaal sündinuid vaid umbes 600 000. Ülejäänud, need puuduvad 600 000 inimest tulevad siis Eestisse, ja neid ei huvita, mis on meie kultuur ja identiteet. Kindel on see, et neid 600 000 sisse-Riigi esimene ja ainus üles-anne on seega tagada iive.

Emadus ja lastesaamine tuleb panna esikohale, tõsta au sisse. Kui me seda ei tee, siis kolmveerand sajandi pärast

Eesti riiki ega eesti rahvust ei ole.

Kas arvate, et poliitikud ei tea, missugune on tegelik olukord?

Ma saan aru, et poliitikud räägivad seda, mis on neile nelja-aastases tsüklis kasulik. Praegu peaks riiklikul tasandil vastu võtma neid otsuseid, mis isiklikult ei anna antud hetkel poolthääli, ent jätvavad riigi ja rahva ellu. Aga sellist poliitikut riigimeest meil kahjuks prak-tiliselt ei ole.

Miks meil sünnib nii vähe lapsi? Kas see tuleneb sellest, et valitsevad ebakindlad majandusolud?

Pigem on küsimus ajakirjan-duses. Keda propageeritakse meil ajakirjanduses ja klantspiltidel? Neid edukaid naisi, kellel ei ole last või üli-harva on üks laps. Neid naisi tõstetakse ju ajakirjanduses esimesele plaanile.

Hedonistliku elu propageeri-mine on seega peamine põhjus.

Meedia vahendusel võime lugeda taevalikust armastu-sest, uhketest pulmatest Itaalia veinimõisas ja sellest, et järgmisel aastal kahjuks mindi lahku.

Kuid loomulikult on laps ka kulukas ettevõtmine ja seob liikumisvabadust.

Võib-olla karjäärinaised lihtsalt soovivad jätta sünnitamise oma hilisemasse eluperioodi?

Loodus on seadnud, et naistel

on kõige parem lastesaamise iga 20–27 eluaastat. See on aeg, kus geneetilisi ja muid vääringuid tuleb kõige vähem ette. Praegu on meil ju esimese lapse saamise iga tõusnud naistel 27 aastani ja pisut ülegi. See tähendab, et võimalus saada kaasasündi-nud häirega laps tõuseb ju kordades.

Kuidas siis suurendada iivet, et me välja ei sureks?

Ühe võimaliku lahendusena toon välja lastetoetusmaksu kehtestamise. Inimestel, kel mingil põhjusel ei ole või-malust rahvastiku kasvu omalt poolt toetada, peaksid toetama neid, kellel on see võimalus olemas. Alustada võiksime seda kasvõi vabatahtlikkuse alusel.

Lastetoetusmaks aitaks kaasa tasuta kooliharidusele, kooli-lõunatele jne. Inimesel tekiks kindlustunne, et laste üleskas-vatamine ei ole üle jõu käiv tegevus. Kui avalikult ja ilusti rääkida, siis paljud inimesed saaksid aru, et lastetoetus-maksu kehtestamine meie ühiskonnas on vajalik.

Sest 20 aasta pärast sel teemal rääkida oleks lootusetult hilja.

Ene-Margit Tiit on ju tark naine. Ma ei saa aru, miks ta ometi katsub meie rahvastiku olukorda näidata roosades värvides? Tegelikult Eestis vaadatakse nimetatud probleemidest mööda ega räägita neist. Makstakse emapalka, ja küsimus on riigis justkui lahendatud. Aga ei ole lahendatud!

Seega, peamine samm olu-

EMADUS AU SISSE: Loodus on seadnud, et naistel on k 20–27 eluaastat. Praegu on Eestis aga esimese lapse saami-tani ja pisut ülegi. Peeter Mardna sõnul on tarvis kujund-loogiat, et naise esmane ülesanne pole teha karjääri, vaid

korra parandamiseks on see, et Eestis tuleb kehtestada lastetoetusmaks ehk laste-solidaarsusmaks. Kui isa läheb perekonna juurest ära, siis riik on kohustatud tagama lapsele rahalise toetuse ja nõudma ise isalt alimendid sisse. Lisaks on tarvis kujun-dada kõrgemalt tasemelt ideoloogiat, et naise esmane

ülesanne pole teha karjääri, vaid see seisneb emaduses.

Kuidas hindate minister Taavi Rõivase tegevust? Kas on õige, et nii kogenematu inimene peab nüüd juhtima tõsist ja vastutusrikast sotsiaalvaldkonda? Sotsiaalvaldkonda juhtigu isik, kel on vastav eriala ja

Linnapeakandidaat Krossi poliit

Eestile omane valimisvõitlus näib olevat hoogsalt käivitunud. Seda enam on põhjust mitte lasta jälle muutuda endastmõistetavaks suhtumist “kõik on lubatud”. Pean silmas löike IRL-i Tallinna linnapea-kandidaadi Eerik-Niiles Krossi kaitsepolitseid õigus-tavast kirjatööst, mis haakuvad valega ka valimis-võitluses. (Eerik-Niiles Kross: Mida õpetas meie luureskandaal? Eesti Päevaleht 21. august 2013)

REIN RUUTSOO
ajaloolane

Ajalugu kui “surnud kass”

Ajalugu on jälle selle “surnud kassi” rollis, millega võib karistamatult tümitada. Linnapeakandidaat Kross kasutab seda vaid selleks, et tänast

ajaloolasel peaks olema piinlik kirjutada). Vandenõuteooriate loomine on tõhus, aga halb stiil. Liiduleppe kleepimine Savisaare mingi poliitilise tahte külge on lihtsalt vale.

Ajalooteaduse ning selleko-haste tõdemuste A ja O on tõi-k, et ajalootõde on konkreetne. Liiduleppe idee on oma aja laps. Selle allikaks on 1988. aasta sügisel antud 863 000 ees-timaalase allkiri petitsioonile, et NSV Liidu konstitutsiooni jääks alles need paragrahvid, mis lubasid impeeriumist välja astuda.

Uskumatu, aga tõsi! Deklarat-sioon “Eesti NSV suveräänsu-sest” on selle läbisurujaile kindlustanud krestomaatilise koha maailmaajaloos – impeeriumi lammutamise algataja-tena. Pool aastat hiljem saade-takse Ülemnõukogu poolt Moskvale “valurahana” mõel-dud liiduleppe mõtegi prügi-kasti.

1989. aasta mais nõudsid Baltimaade rahvarinded ava-likult meie riikide iseseisvuse taastamist.

Kas tõesti mõtles Savisaar Balti keti välja liidulepingu sõlmimiseks, ja meie seisime selle eest kui lambad? Keegi ilmselt valetab, ja valetab häbitult.

1990. aasta kevadel pani Rahvarinde poolt domineeri-tud Ülemnõukogu aluse Eesti iseseisvuse taastamisele. Savi-saare valitsus kindlustas seda praktiliselt, ja tegi seda hästi. Eesti poliitilise eliidid (Arnold Rüttiliga eesotsas) läbirääki-mised Moskvas välistasid iga-suguse leppe peale taasise-seisvumise tee mahamärki-mise.

Aga näib, et valimisvõitluses ei maksa Krossile ei kellegi teise ega endagi väärrikus just palju.

Tegelikke süüdlasi peidetakse?

KGB tehniliste spetsialistide rakendamise loogika, mida aktsepteerib ka Kross, oli puht praktiline. “Meil lihtsalt ei olnud kedagi teist, kes tund-nuks Eesti kätte jäänud KGB eritehnikat. Tööle võeti need KGB töötajad, kelle puhul

paistis reetmine kõige vähem tõenäone.” Savisaare valitsust nõustas KGB likvideerimist ja kapo

Kas tõesti mõtles Savisaar Balti keti välja liidulepingu sõlmimiseks, ja meie seisime selle eest kui lambad?

loomist suunav parlamendi-komisjon, kuhu kuulusid Lepo Sumera, Andres Tarand jt. Praktilised otsused selle kohta, keda ja kuhu tööle võtta, tegi juba asjatundjatest koosnev valitsust nõustav töörühm. Valitsusjuhile n-õ telefoni-operaatorite personaalse paikapaneku omistamiseks peab ikka olema fantaasiat. Küll on aga piisavalt teavet Savisaare poliitiliste otsuste kohta, mis ehk oleks Eestit

mõnest pahandusest säästnud. Nii Savisaar vabastas (lasi lahti) hilisema riigireeturi Herman Simmi koguni kahel korral. Esimest korda valland-as ta Simmi 15. mail 1990. aastal ja teine kord juba 1995. aastal, siseministrina.

Lagle Perek ja Kaido Kama olid teinud Simmist vahepeal Politseiameti peadirektori (1993–1995). Mingeid järel-dusi teha või “fooni luua” on alatu. Kui keegi nii väga armastab kombinatsioone, siis võiks ju “meenutada”, et Perek vabastati armuandmisalve alusel poliitvangidest kõige esimesena – vandenõu missu-gune!

Savisaarele liiduleppe inkrimi-neerimine ja selle ühte lau-sesse sidumine KGB tehnikute töölevärbamisega lõhnab van-denõuteooria järele. Koos isiku demoniseerimisega, millele hiljuti osutas Sirbis ka Tõnis Saarts, on need teooriad Eestis populaarsed.

Kuid, nagu räägitakse, karu pidi hädaga ka kärbsed sööma. Kahekümne aasta tagusest Savisaare valitsuse toimetat-

Ühi kära, kui lapsi ei sünni

Kõige parem lastesaamise iga on nüüdseks tõusnud naistel 27 aastaks. Kõrgemalt tasemelt ideoloogiline see seisneb emaduses.

elukogemus. Peab juhtima inimest, kes nn. kohutundega tunneb: kui me midagi teeme, mis siis juhtub. Katse-eksituse-meetodil ei saa sotsiaalvaldkonnas asju teha. Arvatakse, et kui midagi paberile kirja pannakse, siis see hakkabki kohe reaalses elus toimima. Selline arvamine on suurim viga praegu.

Olete geidest rääkides varasemalt palju tähelepanu saanud. Kas sooviksite sel teemal midagi juurde lisada?

Jumal programmeeris oma-sooiharuse inimkonda sisse, sest ta nägi ülerahvastumist. Ta tegi ainult ühe väikese vea – nendes riikides, kus alarahvastumine on probleem, on see aksepteeritud ja normaalne eluviis. Nendes riikides, kus on probleem ülerahvastumisega, on see eluviis surmanuhtlusega karistatav. Jumal tegi siin vea...

Meedias propageeritavate valede kaudu on meie noorte toitumisharjumused untsu keeratud. On kurb vaadata, kuidas noored fosfaadirikka Coca-Cola ning kahjulikke rasvu täis tuubitud hamburgerite ja pitsadega oma tervist rikuvad. Mis neist noortest saab?

See on eelkõige vesi hambaharvile veskile. Põhjamaades kehtestati näiteks magusamaks. On oluline, et kujundaksime koolitoidu kaudu noorsoos välja tervisliku toitumise tava. Laps peaks koolitoiduks saama täisväärtuslikku toitu, mida ta vajab. Näiteks Tartu maksab riikliku koolitoidu söögikorrale juurde 15 senti, Tallinn aga 37 senti. Juurviljatoitude tegemine võtab mitu korda rohkem aega kui singiga makaroniroa valmistamine. Ometi peaks lapsevanem juurviljatoitude jaoks aja leidma, sest sellest

sõltub tema lapse tervis.

Kas uus põlvkond poliitikutid asub Eesti elu uueks looma?

Ma ei usu eriti poliitiku-põlvkondade vahetuse. Praegu kasvatatakse üles poliitiku-põlvkonda, kes erialaselt ei ole mitte keegi. Kes midagi muud ei oskagi teha, kui ainult poliitilisel areenil kembelda.

Mida teha, et poliitikutel maine paraneks?

Kõik sõltub isiklikust eeskujust. Kui poliitik suudaks esiplaanile sättida riigi ja kodanike heaolu ning selle eest võitlemise pikemas perspektiivis, siis see suudaks olukorda parandada. On kahetsusväärne, et Toompea ja Tallinna suhted on destruktiiivsed. Kus peaminister Andrus Ansip ütleb, et ta ei lähe Tallinna linnapead Edgar Savisaart tervitama Lühikese jala värava juurde, sest Savisaar talle ei meeldi. Inimene võib ju seltskond-

likult meeldida või mitte meeldida, aga ametiülesannete täitmise juures peab korrektselt suutma kommunikeeruda.

Arst ei saa ju öelda, kas talle patsient meeldib või mitte. Et kui ei meeldi, siis „minge minema, ma teiega ei tegele“. Arsti juures on nii nagu saunas: me ravime inimest, me ei ravi ametit ega ideoloogiat.

Poliitikud peavad täpselt samuti leidma koostöö. Ükskõik milline ettepanek Tallinna poolt tuleb, kogu aeg on valitsuse poolt vastuseks ei. Tegelikult kogu see riik ju elab Tallinna kulul ja meie pealinn on suur generaator. Miks ei saa siis riik pealinna koostööd teha? Samas: üks konfliktis ole ikka kaks osapoolt, ja ei saa öelda, et ainult üks pool on süüdi.

Keskerakonna kandidaati Tallinnas Nõmmel intervjueriks Indrek Veiserik

Ene-Margit Tiit: Väljasuremise ennustamine ei suurenda sündimust

„Rahvastikuprognoside tegemiseks kasutatakse aina peenemaid meetodeid ja vastavalt sellele on ka nende täpsus paranenud. Kuid endiselt ei saa ühegi prognoosi puhul täie kindlusega öelda, et just nii lähebki. Näiteks seda, et 30 aastat tagasi tehtud prognoosi järgi, milles lähtuti toonasest olukorrast, läheneks praegu Eesti rahvaarv kahele miljonile ja eestlaste osakaal rahvastikus oleks vähenenud 50%-ni,“ kirjutas rahvastikuteadlane Ene-Margit Tiit 18. septembril Eesti Päevalehes.

Politiika – valetamine

misest tänaste tõsiste altminekute põhjuste otsimisega on Kross püstitanud taas vabas Eestis omalaadse rekordi. („Kodanliste igandite“ halva mõjuga seletasid ühe teise riigi ideoloogivõitlejad „üksikuid veel esinevaid puudusi“ isegi 40 aastat hiljem.)

Tegelik probleem peitub minu arvates halastamatus tões, et järgmised valitsused (näiteks Mart Laari oma), keda ei ahistanud iseseisvuse taastamise esimeste aastate kitsad olud ja halvad valikud, ei võtnud midagi ette! Ehk oleks Isamaa valitsuse julgeolekukaalutlustes tulnud seada tähtsamale kohale uue aparatuuri ja koolituse sisseost Läänest? Need oleksid Eesti julgeolekut teeninud kindlasti paremini, kui Iisraelist kalli raha eest omandatud vanarauakvaliteedis õhutõrjekahurid, mis lihtsalt ära roostetavad.

Toimetusest: Delfi ja Eesti Päevaleht keeldusid Rein Ruutsoo artiklit avaldamast.

1998. a. ILLAR HALLASTE (Isamaa) lõbutüdrukutega Pärnu hotellis Viiking

Märts 2001. käis Tallinna linnapea Jüri Möis (Isamaaliit) striptiisibaaris Lily ja maksis 1200 krooni tunni aja eest Svetlanaga

30.-31. august 2002. Ando Keskküla (Res Publica) maksab krediitkaardiga Elite Club (Tallinna lõbumaja) arved.

14. juuli 2006 Bellanova (Kristiina Raudsepp) astub Res Publicase.

2009. KOV valimiste striptiisitar Margot Truuver(IREL) pildid meedias

2013. a. saabub Eerik-Niiles Kross

LINNAPILT: Harva satub kandidaadi välireklaam õigele taustale, mis loob seoseid erakondlaste kirglike seiklustega. Foto Facebookist leidis Virgo Kruve, kellele meenus ajalugu, mille ta lisis tekstina.

Luik ja Kross – tuld Keski pihta!

Tähelepanelik linnakodanik kõndis pühapäeval vanalinnas ringi. Ilm oli ilus ja Tallinn ka ilus. Kuid ühes välikohvikus jäid talle silma Eerik-Niiles Kross ja Eesti Ekspressi omanik Hans H Luik omavahel mõnusasti jutlemas.

Nad vedasid näpuga paberi peal jooni ja arutasid „Toobali skeemi“. Toobali nimi kõlas seal lauast üle terve kohviku kohe korduvalt. Just eelmisel neljapäeval ilmus Eesti Ekspressis Krister Kivi ja Tarmo Vahteri Krossi-intervjuu („Mind toodi rinnet juhtima“) kõrval ka siin-seal tähelepanu äratanud juhtkiri magnaadilt endalt – Hans H Luik kirjutas õlgu kehitama paneva loo „Kui puutumatu on riigikogu pätt?“.

See juhtkiri kritiseeris Keskerakonda tublisti, kuigi ei saadud täpselt aru, mida Luik silmas peab. Linnar Priimägi võttis selle Delfis kenasti kokku: „See hiline pauk kõlas agooniliselt, õõnsalt. Lipulaeval napib laskemoona.“

Nendele, kes Ekspressi ei lugenud, teadmiseks: Luik kaevas hauast välja Rummi kirjad ja süüdistab „Toobali-Laasi suguseid“. Ilmselgelt on Luige püüd mõjutada õigusinstantside loidusest üle saama ja veel enne valimisi mõnel keskerakondlasel käed raudu panema. Saaks järjekordse poliitilise show ja palju nalja, misjärel lemmikpoliitikud nagu Kross & Co võivad riigikaukust eraärisse õndsalt edasi kühveldada.

Tasub meelde tuletada, et varem oli Luige hea sõber Indrek Raudne, kel aga samuti äri- ja poliitikaasjad lootusetult sassi läksid ning kes „äraostmatuna“ pidi poliitikat lahkuma venemaalastele elamis- lube müümise skandaali tõttu.

On siiski naljakas, et Luik Krossi käest sedavõrd otseseid juhtnõure saab, et kuidas ja millest kirjutama peab. Lausa puust ja punaselt ette! Aga meestel on kiire, sest valimiseni on vaid kolm nädalat, ja Krossi reiting juba kahekordistus. Rahvale tsirkus meeldib.

Ja lõppeks näeme ka otse pildil, kuidas vabas ajakirjanduses tegelikult asjad käivad.

SÕLTUMATUD: Vasakul (sarvedega) Luik, paremal generalissimus Kross.

Foto: odav mobiiltelefon

Üritused Tartus

Kolmapäeval, 2. oktoobril kl 14
Tähtvere päevakeskuses (Veski 35)
kohtumine Riigikogu liikmete
prof Aadu Musta ja Aivar Riisaluuga.

Kolmapäeval, 2. oktoobril kl 14
haridusosakonna saalis (Raekoja plats 12)
kohtumine Tartu sotsiaalala abilinnapea
Jüri Kõrega.

Neljapäeval, 3. oktoobril kl 14
debatt linnapeakandidaatidega
raekoja saalis.

Mustamäe Kultuurikeskuses KAJA
Vilde tee 118
1. oktoobril kell 17.00

VERISED MAJAD

dokumentaalfilm Eesti omandireformist

Film linastub eesti ja venekeelsete subtiitritega

Filmile järgneb vestlusring, kus osalevad Eesti Üürnike Liidu esindajad, külalisesineja PETER BARTELS Dresdeni Üürnike Ühendusest ning filmirežissöör TOOMAS LEPP

Sissepääs TASUTA

Saadaval omandireformi puudutav kirjandus

1. oktoobril näidatakse Tallinnas Mustamäel dokumentaalfilmi Eesti omandireformist

„Verised majad“ linastub 1. oktoobril kell 17.00 Mustamäe Kultuurikeskuses Kaja (Vilde tee 118).

Filmil on eesti- ja venekeelsed subtiitrid. Sissepääs TASUTA.

Pärast filmivaatamist leiab aset vestlusring, kus osalevad Eesti Üürnike Liidu esindajad: esimees Helle Kalda, külalisesineja Saksamaalt Peter Bartels Dresdeni Üürnike Ühendusest, filmi režissöör Toomas Lepp.

Võru meditsiinikeskuse rajamisest

Võru linnapea Jüri Kaver teatas mõni aeg tagasi, et linn saab korraliku Euroopa Liidu vahendite rahasüsti, mille eest plaanitakse rajada uus meditsiinikeskus. Tegemist oleks asjaliku investeeringuga. Kuid meenutagem, et Võrus on juba olnud korralik polikliinik, mis ehitati 1977. aastal. Kahjuks ühel hetkel, kas mõtlematusest või ärihuvist, toimiv süsteem lõhuti ning müüdi rahvaesindajate ehk linnavolikogu heakskiidul erakätesse.

TOOMAS PAUR
Võru linnavolikogu liige, Keskerakond

Täna jääb õhku küsimus: kui kindel uue meditsiinikeskuse rajamine on ning kas selle kasutamine on läbi mõeldud ka pärast projekti sihtotsarbe lõppu? Kes hakkab hoonet haldama ning kas

perearstid jäävad eraldi ettevõtteks või koonduvad meditsiinikeskuse alla?

Võrdluseks toon Tallinna, kuhu rajati munitsipaal-perearstikeskus, mille sissetuleku suureks osaks on linnapoolne dotatsioon.

Suur hoog ja eurorahad – aga kellele?

Planeerimisel tuleb kõigepealt koguda lähteandmeid, eriti tervishoius. Linna ja maakonna elanike vanuseline struktuur, rahvaarv, geograafiline paiknemine, inimeste tervislik seisund. Kas need andmed on kogutud? Mil-

liseid analüüse on tehtud? Seda pole avalikkusele teada antud.

Siit tulenebki potentsiaalne probleem meditsiinikeskuse rajamisel: linnavalitsejad hakkavad suure hoo ja eurorahadega midagi rajama, kuid päris täpselt ei teata, kelle tarbeks ja millises mahus.

Võrus ei tohi kindlasti arvestamata jätta ka regionaalpoliitikat, nimelt perearstipunktide paiknemist maakonnas. Kui palju neid valdades vähemaks jääb? Maakondliku meditsiinikeskuse loomisel peab paika saama ka kulude jaotus kaugemas tulevikus, sest suured kompleksid on küll uhked vaadata, kuid kallid ülal pidada.

Mis saab perearstidest?

Järgmine tõrge võib tekkida perearstidega, kellelt oodatakse pidevat kohalolekut meditsiinikeskuses ning „grupiviisilist“ tööd – kui üks arst on ära, peab abi andma teine. Perearstid aga on juba teinud kulusi oma üksiknimistute püstitamiseks.

Samasugune lugu on ka perearstikeskustega, mille tohtrid on ise renoveerinud. Kui perearstid suunata tööle tsentraalsesse meditsiinikeskuse, siis on neil õigustatud ootus kompensatsioonile senitehtud investeeringute eest. See on riigi poolt lahendamata küsimus.

Debati huvides pakun välja oma stsenaariumi: pärast projektirahade ettenähtud tähtaega leitakse, et suur meditsiinikeskus on liiga kulukas ülal pidada ning tuleb sulgeda. Kes vastutab? Ning mis saab perearstisüsteemist?

Vigu on tehtud palju aastaid

Meditsiinisisüsteem on üle Eesti üks nõrgemaid lülisid. Mida kaugemale suurtest keskustest, seda nõrgemaks ta jääb. Muide, hiljutine Sotsiaalministeeriumi projekt, mis pakkus noortele arstidele maale tööleminekul 15 000-eurost toetust, kukkus läbi, sest keegi ei soovinud seda raha taotleda. Nii jõuamegi järjest lähemale olukorrale, kus perearsti pensioneerumisel või Soome asumisel pole asendusarsti lootet mitte naabervallast. See on aastaid tagasi tehtud vigade tulemus, kus „esimese liini“ arstiabi jõuliselt

privatiseeriti.

Tegelikult oleks pidanud perearstisüsteem jääma nii nagu Soomes, Rootsis või Inglismaal, kus ruumid ja tehnika on

munitsipaalomand (valla või linna oma) ning kuhu arst võetakse lepinguga tööle. Oleme jõudnud meditsiinilise katastroofi lävele: perearstlikku abi pole riik kohustatud tagama, aga enamik omavalitsusi on selle iseseisvaks pakkumiseks liiga vaeseks kärbitud.

Euroopa Liit on andnud Eestile võimaluse nelja aastaga panustada esmatasandi arstiabisse 22 miljonit eurot. Võimuesindajad kihelevad rõõmust, nagu oleks oma raha välja käinud – kuid neil puudub

selge kava ja analüüs, mida rahaga õieti ette võtta.

Valimiste eel tuleb hoida selget pead. Iga rahapaigutuse peaksime mõistlikult, avalikult ja põhjalikult läbi arutama, et vasikavaimustuses ei püstitataks suurhooneid, mille haldamisega enam toime ei tulda.

Minu valimislubadus – hoian Võrus arstiabil silma peal.

Suured ehituskompleksid on küll uhked vaadata, kuid kallid ülal pidada.

Oleme jõudnud meditsiinilise katastroofi lävele: perearstiabi pole riik kohustatud tagama, aga enamik omavalitsusi on selle iseseisvaks pakkumiseks liiga vaeseks kärbitud.

Tule Edgari juurde kohvile ja tantsingule!

Edgari kohvik on hubane kohtumispaik, mis ootab Sind iga päev kell 12.00-20.00 Harjumäe kõlakojas. Igal nädalal saab teisipäevast laupäevani Edgari juures nautida kohvi kõrvale mitmekülgset kultuuriprogrammi heade ja meelepäraste Eesti artistidega, kuulata huvitavaid loenguid, avastada enda loomingulisust õpitubades, osaleda ekskursioonidel, unustada end luuleõhtutele, keerutada jalga Edgari tantsuõhtutel, nautida kodumaiseid filmiõhtuid ning kohtuda Tallinna valimisringkondade Keskerakonna kandidaatidega.

Edgari kohvikus on Lasnamäe ja Pirita nädal!

Kolmapäev, 25. september Lasnamäe päev

15.00 „Lasnamäe linnaosa areng“, Lasnamäe linnaosa vanem Olga Ivanova
16.00 Näomaalingute õpituba, juhendaja Olga Kokšarova
16.00 Kodanike aktiivsusest, Tallinna linnavolikogu liige Marika Juuse

17.00 „Investeeringud Lasnamäele“, Tallinna abilinnapea Kalle Klandorf
18.00 Kontsert. Eduard Toman

Neljapäev, 26. september Pirita päev

15.00 „Tasuta ühistransport Tallinnas“, Tallinna abilinnapea Taavi Aas
16.00 Terapeutilised loovtegevused, juhendaja Jelena Eestalu
17.00 Nalja mõistmisest. Kunstnik ja karikaturist Hugo Hiibus
18.00 Edgari tantsuõhtu. Tantsuks laulab Ivar Kaldam

Reede, 27. september Lasnamäe päev

15.00 „Sotsiaalpoliitika“, Lasnamäe halduskogu esimees Elmar-Johannes Truu
16.00 Õpituba paberist meisterdamise tehnikast, juhendaja Olga Kokšarova
16.00 „Sotsiaalne ettevõtetus – kindel töökoht“, Tallinna

linnavolikogu liige Marika Juuse

17.00 „Ühistransport“, Tallinna linnavolikogu liige Leonid Mihhailov

18.00 Muusikaprogramm. Sergei Maasin

Laupäev, 28. september Pirita päev

14.00 Hugo Hiibuse joonistamise töötuba
15.00 Huumor eile, täna ja homme. Raimo Aas, Meie Mats 1999
16.00 Välikontsert. Erich Krieger
17.00 Kott seljas ümber „kodumaa“. Toivo Tootsen

Teisipäev, 1. oktoober

17.00 Ekskursioon. 5000 aastat elu kohviku lähikonnas. Jalutuskäik kunstiteadlase Jüri Kuuskemaaga (algusega kohvikust). Vajalik eelnev registreerumine kohvikus.

Nädala juubilar IMBI VALGEMÄE 90

Esimesena eesti mängufilmi-dest osales Cannes'i filmifesti-valil režissöör Peeter Simmi "Inimene, keda polnud". Sellesse 1991. aasta kultuuri-loomis- ja sündmusse andis süm-boolses mõttes silmapaistva panuse andekas sõnakunstnik ja raadionäitleja Imbi Valgemäe. Nimelt põhineb filmi pea-tegelase Imbi Tamme karakter suuresti tema elu- ja loome-teel.

Toomas Raudam kirjutas sellele filmile stsenaariumi, mis kandis pealkirja "Hääl". Just oma häälega on Imbi Valgemäe jäädvustanud end meie kultuurilukku ja hääle meister-likus kasutamisoskuses väl-jendubki tema lausa erakord-seks peetud anne. Režissöör Peeter Simm võrdles telesaates "Kaader" Imbi Valgemäe fe-nomeni Louis Armstrongi ja Georg Otsa omaga.

Valgemäe talent seisnes enne-kõike oskuses jäljendada hää-li, kusjuures iseäranis hästi imiteeris ta tüdrukuid ja pois-se. Küllap kõlavad tema hää-lega raadios ette loetud laste-jutud 1940. aastate lõpu ja viiekümne-date lastel tänini kõrvus.

Küllap on neid helisalvestisi raadiost kuulnud ka hilisema-te põlvkondade inimesed, ehk-ki nendele võib jääda isiksus

hääle taga kaugeks või tund-matuks.

Tänu infotehnoloogia ajastule on tähelepanuväärne osa Imbi Valgemäe loomingust jõudnud veebi. Nii võib internetis sur-fates kuulata teda lapsehäälega ette lugemas Jüri Parijõe jutus-tust "Uued saapad", Samuil Maršaki luuletust „Mari Kisakõri“ või Jüri Järveti kir-jutatud estraadipala "Pobeda", kus tüdrukutirts jutustab, kui-das isa ametiautoga teda iga päev lasteaeda ja mujalegi sõidutatakse.

Legendaarse Kaarel Toomi koostatud raadiosaate "Neid me ei unusta" kolmandas osas tutvustatakse raadioetri kau-du kuulsaks saanud näitlejate Meta Lutsu ja Arno Suuroru kõrval ka Valgemäed, kelle hääle magneetiline võlu peitub usutavasti selle inimlikkuses, mis tolle aja üldises paatos-likkuses iseäranis koduselt mõjus.

Imbi Valgemäe sündis 28. sep-tembril 1923 Lääne-Virumaal Roela vallas Tammikul. Kehva tervise ja süveneva haiguse tõttu lahkus ta igavikuteedele 27. augustil 1960, niisiis kõi-geest 36-aastaselt.

Lühikeseks jäänud elule lisab traagikat mitu sündmust. Imbi oli kuueaastane, kui suri ta ema. Valgemäe päevikust, mis

on hoiul Roela lasteaia arhiivis, võib lugeda, et tüdruk soovis koos emaga hauda kaasa min-na. Mõne kuu pärast oli ta pead paitamas küll võõrasema, kuid tema hellitused mõjusid võlt-silt ja külmalt.

Pärast Roela kooli lõpetamist tuli Valgemäe 1938. aastal Tal-linna, kus töötas lapsehoidja, majateenija ja koristajana. Õpingud teatrikoolis pidi ta paar nädalat pärast sisseastu-mist pooleli jätma – suutma-

tuse tõttu maksta õppemaksu. "Olin väga vihane, kui pidin raha pärast loobuma," on ta ise oma eluloos kirjutanud.

Kui filmi peategelane Imbi Tamm saab tunda Nõukogude okupatsiooni survet ja temani jõuab ka 1949. aasta küüditami-ne, siis Imbi Valgemäe väl-jendab oma eluloos viha fašis-mi ja sümpaatiat nõukogude korra suhtes.

"Vihaga mõtlen fašistidele. Kuidas nad laastasid. Nad laas-tasid ka minu tervise. Kui ras-ke on teha sandist terve inime-ne," kirjutab ta ning on tänu-lik nõukogude korrale, kes võimaldas talle tervise taastamise sanatooriumis.

Valgemäe hakkas kaasa tege-ma J. Tombi nim. kultuuri-hoone näiteringis.

Oma elulukku on ta üles tähen-danud järgmist: "Märtsis 1947 tuli mu elule uus lehekülg. Sain Riikliku Filharmoonia dekla-maatoriks. Minu tööd takistab vilets tervis. Püüan seda ravida ja tasuda oma suurt võlga nõu-kogude valitsusele hoolsa töö-ga."

Võimalik, et sellised hoiakud tekstis olid tingitud ajastust. Kes õieti julgenuks siis teist-moodi kirjutadagi? Küllap aga võis selles olla ka Valgemäe pahempoolsust ja idealismi. Pealegi sai ta Eesti Vabariigi

esimesel iseseisvusperioodil tunda kapitalismi karmimat palet.

Aastail 1951–1952 õppis Valgemäe ka Tallinna Draama-teatri õppestudios. Paljude inimeste seas ja iseäranis laste-peres märkimisväärse popu-laarsuse võitnud Valgemäe pälvis ka ametliku tunnustuse – 1957. a kuulutati ta Eesti NSV teeneliseks kunstnikuks. Tunnustuskirjas, millele on alla kirjutanud ENSV Ülemnõu-kogu Presiidiumi esimees Au-gust Jakobson, on aunimetuse andmist põhjendatud välja-paistvate teenetega eesti kunsti arendamisel ning Moskvast toimunud eesti kunsti ja kirjan-duse dekaadi edukal läbiviimisel.

1957. a oli Valgemäel Karksi-Nuias oma sõnakunstnikuelu viimne esinemine. Maise teekonna lõpuni jäi veel kolm aastat, viimseks puhkepaigaks sai Metsakalmistu.

Koolimajale Lääne-Virumaal, kus Imbi Valgemäe õppis, on paigaldatud mälestustahvel. Tänaste põlvede jaoks on Imbi Valgemäel võimalus edasi elada oma võrratu ja erakordse hääle kaudu, mis võiks ehk jõu-da ka heliplaatidele. Nii tekiks nüüdsetelgi lastel sõnakunsti-line side vanaemade ja vana-isade ajastuga.

Jaan Lukas

RAHVAS, RINGKAITSERINGILE!

Anname teada, et

teisipäeval, 10. oktoobril
tõmbame Ringkaitseringi ümber Toompea.
Peatame parempoolsed!
Me ei lase neid Toompealt all-linna!

Toompea piiramisele järgneb vägev löikuspidu Vabaduse väljakul, kus on seninägematu kontsert-laservaatemäng koos Eesti parimate artistidega.

Pane tähele – seda erilist imet saab näha vaid Vabaduse väljakul!

Löikuspeol teeb Keskerakonna esimees kokku-võtteid, mis tööd on tehtud ja mis kõik on tulemas. Löikuspeol saab ka maitsvat kehakinnitust.

Kogunemine kell 17.30

Täpne kogunemiskoht öeldakse registreerimisel (tel 62 73 460). Kõik eelregistreerunud saavad mälestusväärsest päevast kingituseks Keskerakonna logoga raadio. Kohtumiseni Ringkaitseringil!

Sinu Keskerakond

Eesti Kodukaitse Ajaloo Selts korraldab

laupäeval, 28. septembril
kell 12.00–15.00

Rahvusraamatukogu väikeses saalis konverentsi „Eesti vabaduse sümbol – Tallinna Teletorn! Müüdid ja tõde“

Meie soov on kuulata 1991. aastal Tallinna Teletorni kaitsmisega seotute ning augustipäevil Teletornis viibinute meenutusi ja luua sel teemal vaba mikro-foniga vestlusring, kus soovijad saavad avaldada omi seisukohti.

Teeme üritusest audiosalvestuse, mille alusel paneme hiljem kokku trükise.

Eesti Kodukaitse Ajaloo Seltsi juhatus

Täiendav teave ja kontakt:
aadu.jogiaas@kodukaitse.ee
+372 58 18 88 85

Meedia Keskpunkt TTV-s 25. septembril

* Meedia püsib valimiste lainel. Ajakirjanikud lähevad ennast täis, kirjutavad Delfis imagoloog Linnar Priimägi. Ajakirjanikud arvavad, et riigi poliitilist palet kujundavad nemad. Nad teevad seda küll, ainult et märksa piiratumalt, kui neile endile paistab.

* Ajalehes Pealinn arendab teemat edasi toimetaja Oliver Üunmaa, kes ütleb, et jutud ajakirjan-duse erapooletusest ei vasta tõele, ja toob näiteid oma töö kohta Eesti Päevalehes, kus ajakirjanikel oli keelatud Edgar Savisaarest midagi head kirju-tada. Sel nädalal kirjutab oma vastulause peavoo-lus avaldamise raskustest ka professor Rein Ruutsoo.

* Kesknädal hoiab omalt poolt ajakirjanduse sõl-tumatust ülal, avaldades doktor Mardna mure eestlaste järelkasvu pärast: kui lapsi ei sünni, pole eestlaste riigil tulevikku.

Esinevad Urmi Reinde ja Mart Ummelas, saatejuht Heimar Lenk

Muljeid reisilt Velikije Lukisse

Keskerakonna Lasnamäe seniorsektsoon korraldab esimese sügiskohtumise

neljapäeval, 3. oktoobril
kell 16.00 Pae tn 19

teemal „Karmid sõjameenutused reisilt Velikije Lukisse“. Külaliseks lahingutes osalenu Valentin Villemsoo.

Veel räägime reisivõimalustest firma „Mainedd“ abil. Teavet jagab firma esindaja Helena Toom.

Info: Pille Lövend
tel 512 94 89

Telli Kesknädal! * Helista 617 77 17 * www.tellimine.ee

* tellimine@expresspost.ee